

В. Римська

ПОРІГ СВЯЩЕННИЙ І ВІЧНО ДОРОГИЙ

Де б'ється Случ у береги камінні,
Незмінні у мінливості століть,
В старому Новограді на Волині
Старесенький будиночок стоїть.

Цього будиночку привітні стіни,
Домашня тишина його тепла
Були найпершим світлом для дитини,
Що народилась тут і тут росла.

П. Дорошко

«Ось у сьому домочку старого добродія Окружка вродилася 13 лютого (за старим стилем) 1871 року дочка наша Лариса, відома під іменем Лесі Українки. Навряд щоб далі вцілів той домочок, де ми жили, й де вродилася Леся, а проте, може будиночок і досі існує. Околиця – поетична». Так у спогадах написала мати Лесі Українки Ольга Петрівна Косач, відома українська письменниця Олена Пчілка.

*Будинок, у якому народилася
Леся Українка. Фото 1929 року*

*Літературно-меморіальний музей
Лесі Українки в будинку, де наро-
дилася поетеса. Фото 2006 року*

Як і тоді, красуються береги Случі, ошатний будинок стоїть.

До 50-річчя з дня смерті Лесі Українки тут установлено її погруддя, відкрито музей-бібліотеку, експозиція якого розміщувалася в шести невеликих кімнатах. Фонди музею – це ксерокопії та фотокопії. За вісім років його відвідало 52 674 особи, проведено 1163 екскурсії.

Наближалось 100-річчя Великої Українки. Постановою Ради міністрів УРСР від 20 лютого 1970 року № 112 було створено ювілейний комітет. Згідно з наказом Міністерства культури від 11 вересня 1970 року створено літературно-меморіальний музей на правах відділу Житомирського обласного краєзнавчого музею.

Але у Постанові про Новоград-Волинський як батьківщину поетеси не було згадано жодним словом. Відомий науковець Петро Тимофійович Тронько був депутатом Верховної Ради УРСР від Торчинського району Волинської області. Їдучи у справах на Волинь як депутат, він відвідав Житомир, де зустрівся з керівництвом області, інтелігенцією краю. Тут йому нагадали про місце народження Лесі Українки, згідно із записом у метричній книзі, яка зберігається в Державному архіві Житомирської області. П. Т. Тронько настояв, що у Новограді-Волинському відбулося святкування 100-річчя нашої землячки.

*Урочистий мітинг біля музею
з нагоди ювілею Лесі Українки*

І ось 25 лютого 1971 року в урочистій обстановці відкрився літературно-меморіальний музей поетеси. В ці дні Новоград-Волинський широко вітав гостей з усіх кінців світу, зокрема з Києва – Олесь Гончара, Володимира Канівця, з Росії – Анатолія Софронова, з Білорусі – Євдокію Лось, зі США – Юрія Косача, з Канади – Марію Скрипник, з Німеччини – Гюнтера Штейна та багатьох інших гостей.

У книзі відгуків Юрій Косач – племінник Лесі Українки залишив такий запис: «З великим хвилюванням переступив поріг будиночку, де жили мій дід і бабуся, і де народилася Леся. Глибока і велика подяка керівникам музею-будинку від себе та від усієї родини за шану, любов до Лесі, за шану, натхнену працю для збереження пам'яті її на славу українського народу. Будинок-музей в Новограді-Волинському – це вагома ланка для вивчення життя письменниці, до ще більшого наближення її виняткової особистості до нашої сучасності і до майбутнього – її ім'я житиме вічно. Юрій Косач з Нью-Йорку, США».

Увагу багатьох відвідувачів привертає меморіальна дошка роботи Галини Кальченко на фасаді будинку, на подвір'ї – скульптурне погруддя поетеси (автор Валентина Дяченко), навколо садок, улюблені квіти сім'ї Косачів – чорнобривці, мальви, вічнозелений барвінок. Дуб і береза, посаджені у святковій дні Анатолієм Софронівим та Олесем Гончаром, вирости і говорять не тільки за свій вік, але й за вік музею, який змінився, поповнився новими експонатами і реліквіями.

Сьогодні – це літературно-меморіальний комплекс, що складається з двох будинків: меморіального і відділу вшанування. Довгим і складним був шлях до його створення. Пережито і кращі, і гірші часи, але попри все музей функціонує. Живе, хоч і не позбавлений багатьох негараздів.

Меморіальну частину відкриває біломармуровий скульптурний портрет Лесі Українки (автор Микола Обезюк), прибраний рушником XIX століття. По обидві сторони встановлено стели, інкрустовані узорами, які Олена Пчілка збирила на Звягельщині, видавши 1876 року першу науково-етнографічну працю «Українські взори». Ці стели – мистецький витвір майстрів меблевої фабрики «Мірт», виготовлені за сприяння Олександра Миколайовича Ющенка – директора фабрики.

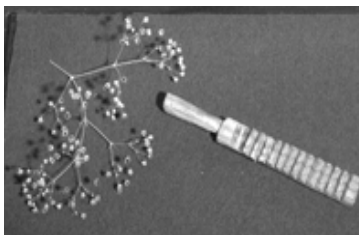
До 1985 року у п'яти кімнатах меморіальної частини будинку відтворено атмосферу життя Косачів у Звягелі, експонуються документи, картини, фотознімки, особисті речі родини Лесі Українки та її оточення.

Експозиція першої кімнати дає уявлення про економічне становище краю у другій половині XIX століття, історію міста, яке було джерелом для творчої наснаги майбутньої поетеси.

Вітальня Косачів – типова для дворянських осель тих часів: овальний стіл на фігурних різьблених ніжках з гарною розписаною фарфоровою лампою, стільці з високими спинками. На стіні – дзеркало у мережаній дерев'яній рамі, старовинний годинник, картини, на яких зображено волинські пейзажі. На етажерці – книги М. Гоголя, О. Пушкіна, К. Ушинського, Г. Ібсена, М. Некрасова, Марка Вовчка, «Кобзар» Т. Шевченка старовинного видання та інші.

Дитячу кімнату Лариси – Лесі (у листі до Драгоманових, посланому з Новограда-Волинського наприкінці 1876 року, читаємо: «Мене переzwали на Лесю») відтворено за спогадами Олени Пчілки.

Зі спогадів Ольги Косач-Кривинюк: «1928 року літом я з матір'ю була в Звягелі. Ми знайшли дім Окружка, і в ньому мати моя показала ту кімнату, де народилася Леся. Лесина племінниця, дочка її сестри Ізидори Ольга Борисова 1928 року намалювала олійними фарбами ту кімнату в домі Окружка, в якій народилася Леся». До нас дійшли спогади Романа Яковича Герасимчука, який проживав у цьому будинку в 1924–1932 роках, у 1928-му зустрівся з Оленою Пчілкою і також підтвердив цей факт.

*Дитячий рублик-праска.
Фото 2006 року*

У куточку дитячої кімнати – хвилюючий символ: віночок зі стрічками та напис «Тут стояло ліжко маленької Лесі». Поряд у вітрині – муляж метричної книги, розгорнутої на сторінці із записом про день і місце народження Лариси Петрівни Косач. Тут представлено й особисті речі письменниці – український національний костюм: вишиту сорочку, спідницю, фартух, тернову хустку, намисто, стрічки; пенал, чашечку, привезену з Італії. На стіні – фотознімок маленької Лесі й Михайлика, що були нерозлучними в дитинстві, та дитяча іграшка – дерев'яний рублик. Її було знайдено на горищі під час ремонту будинку. Можливо, нею гралися старшенькі діти Косачів, які виховувалися на простих українських традиціях, про що говорять нам спогади, фотознімки.

Окрема кімната представляє експозицію, що розповідає про роботу П. А. Косача та знайомить з літературно-етнографічною діяльністю Ольги Петрівни Косач – Олени Пчілки. В експозиції – письмовий стіл з родини П. І. Немоловського, лікаря, приятеля сім'ї Косачів; книжкова шафа з «Енциклопедичним словником Брокгауза і Ефрона» – дуже популярного в родині Косачів.

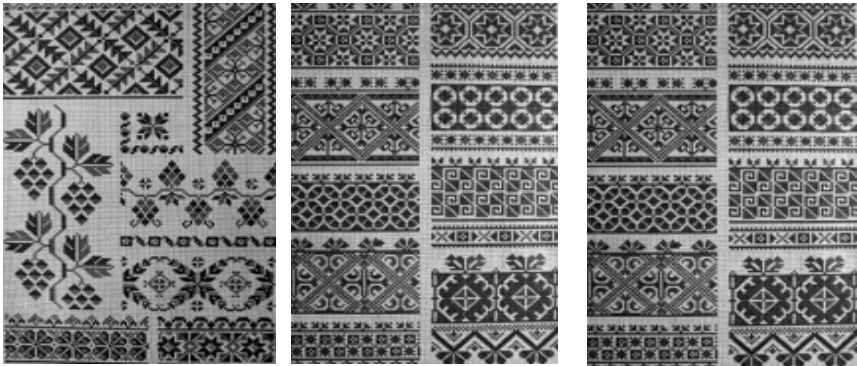
Одинадцять років прожило подружжя Косачів у старовинному Звягелі і зробило вагомий внесок у розвиток та утвердження української національної культури.

Звягельщина – чарівний Поліський край, що був духовним джерелом, під впливом якого Ольга Косач створила поезії «Волинські спогади» та «Гульча» – розповіді про щасливі роки, прожиті на берегах Случі. Саме у Новограді-Волинському Ольга Петрівна розпочала науково-етнографічну, літературно-педагогічну та громадську діяльність. У спогадах вона напише: «Вся ця країна, а особливо той куточок – Звягельщина, просто чарував мене. Властиво про Волинь мала я перед приїздом туди не дуже то виразне уявлення. Часто спадав на думку ходячий вираз, що Волинь – це край тяжко ополячений, що вже до значної міри втратив свою українську подобу. Але з першого ж ознайомлення із Звягельщиною виявилась для мене глибока властивість її: мова волиняків здалась мені розкішною, чарівною... Дещо й інше з волинського побуту жило те моє захоплення етнографа.

Між іншим вишивки, а з цього захоплення орнаментикою волинською вийшла моя перша наукова робота... Це величезна праця під назвою “Український орнамент”, що вийшла друком аж 1876 р.»

На Звягельщині Ольга Косач невтомно вивчає етнографію. До дивної «пані председателевої», яка розмовляє «мужицькою мовою», приходять лірники, жінки-селянки, від яких вона записує пісні, обряди, перекази, дотепи. Записала «з народних вуст» перекази баби Коржинської, яку вона називала «ходячим збірником усяких народних переказів». Про ті плідні роки своєї діяльності Олена Пчілка згадує у «Волинських спогадах»:

«Ви, Звягеля скелі, узгір'я веселі!
Ми з вами пак довго живали!
Найкращії літа з життя сього світа
Мої поміж вас пролітали!»

*Зразки поліської вишивки із альбому Олени Пчілки
«Українські взори»*

В експозиції – ксерокопія рукопису «Волинські спогади», зроблена рукою Михайла Васильовича Кривинюка – чоловіка її дочки Ольги.

Новоград-Волинський був тим щасливим родинним вуликом, де Ольга Петрівна народила трое старших дітей, які стали окрасою української національної культури: Михайла, Лесю та Ольгу. В експозиції – фотознімки дітей Косачів.

Олена Пчілка – чудовий педагог, невтомна вихователька, мати, яка виховувала у дітей насамперед почуття людської гідності, любов до свого народу, росила їх свідомими українцями і цим увічнила себе у прекрасних шести дітях, насамперед у другій дитині, яку справедливо називають генієм українського народу.

Ще в одній кімнаті меморіального комплексу зберігаються реліквії сім'ї Драгоманових-Косачів та її оточення – людей, які тісно спілкувалися з ними, які дбайливо зберігали особисті речі цієї родини. Серед них – малюнок Лесі Українки «Волинська хата», на якому зображено хату подруги дитинства Лесі з Колодяжного – Варвари Дмитрук; книга «Итоги науки» з власної бібліотеки Косачів, твори Лесі Українки – 10 та 12-томні видання, які у 2000 році передані музею Ольгою Петрівною Лютон зі США – донькою племінниці Лесі Українки Ольги Сергіїв. Портрет А. Міцкевича, черепашка, віяльце, дерев'яна шкатулка для листів, статуетка, жіноче портмоне, порцелянова таріль, соусник, молочник, карафочки для ліків, вишитий рушник, фотознімки – це речі з родини Пилипа Іринейовича Немоловського (приятеля П. А. Косача), який у службових справах неодноразово приїжджав до Звягеля, відвідував Косачів, а пізніше лікував Лесю. Ці меморіальні речі передала музею племінниця П. І. Немоловського Алла Олександрівна Гарус.

Серед реліквій в експозиції є витвір народного мистецтва – вишитий та вимережаний рушник з підписом «Борцю за волю і освіту українського народу Михайлу Петровичу Драгоманову. Коли битись, то не миритись». 1876 року М. Драгоманов емігрував з України. Та пам'ять про велику людину – патріота, вченого, історика, літературознавця – жила в пам'яті народній. З нагоди 30-річчя творчої діяльності Михайла Петровича жителі Чернігівщини вишили цей рушник. Цю сімейну реліквію передала до музею велика шанувальниця Драгоманових-Косачів Валентина Лейко з Вінничини.

Чільне місце в експозиції кімнати реліквій займають особисті речі родини Косачів. У серпні 2003 року до музею з далекої Америки приїжджала онука рідної сестри Лесі Українки Ізидори Борисової – Ольга Петрова, яка подарувала дорогі

реліквії своєї родини – сорочку, яку вишила для неї бабуня Ізидора за мотивами узорів, зібраних Оленою Пчілкою на Звягельщині. А підтвердження цього прислала фото, на якому вона знята в 1948 році у цій самій вишиванці. Доповнює вишиванку корсетка, що є аналогом тієї, в якій сфотографована маленька Леся (фото 1887 року).

*Ольга Лютон-Петрова
у вишиванці та корсетці
(фото 1948 року)*

*Ольга Лютон-Петрова (зліва)
в літературно-меморіальному
музеї Лесі Українки*

26 серпня 2008 року Ольга Олександрівна вдруге відвідала музей. Переступивши поріг, мовила: «Тут мені усе близьке і рідне...». Привезла і цього разу подарунок музею – шкатулку Олени Пчілки, дуже старовинну, яку реставровано в Іспанії.

Ці зустрічі допомогли встановити зв'язок з родиною Петрових – Костянтином Олександровичем, рідним братом по батькові та Людмилою Микитівною, котрі мешкають у Києві. Вони передали музею Косачівські реліквії, які зберігалися в їхній родині. Це – меморіальна рамочка під фото, портрет М. Драгоманова у великій рамі. А підтвердження цього – знімок інтер'єру кімнати Косачів-Петрових.

На стінах – світлини, які мають велику історичну цінність: фото Ізидори Петрівни Косач-Борисової, подароване 1941 року

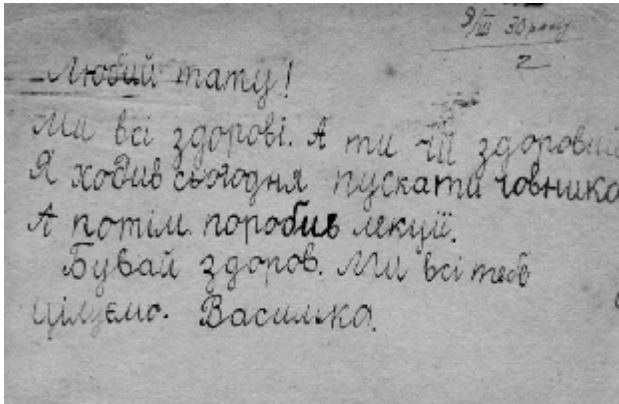
директорові школи № 1 Борисові Григоровичу Станевичу з написом: «На спомин перебування у сестер Лесі Українки»; фото Наталії Світозарівни Драгоманової-Бартаї – племінниці Лесі Українки, яка нині проживає в Будапешті (Угорщина). Пані Наталія неодноразово відвідувала музей, місто. У листі від 20 серпня 1997 року писала: «Досі не можу повірити, що побувала в хаті Косачів».

*Ізидора Косач-Борисова.
Фото 1941 року*

Музей володіє цінними реліквіями з родини Косачів, які періодично експонуються, а також знаходяться у фондах: картинами, намальованими Ольгою Сергіїв.

В основі цих картин фотографії – оригінали майже столітньої давності. У листі від 23.12.1991 р. Ольга Сергіїв пише: «Малювала я ці картини в 1982 році для еміграційного молодого покоління, щоб дати їм відчуття кольорами надзвичайність минулого... Отже, мої вже всі надивились на них, а може ваші ще поцікавляться глянути».

Поштова листівка, відправлена М. В. Кривинюку до в'язниці його сином Васильком

Поштова листівка, поживклий папір. Вицвіло чорнило – свідок історії життя Косачів-Кривинюків. Цю поштову картку датовано 09 вересня 1930 р. та адресовано у м. Харків, М. В. Кривинюку. Беручи цей дорогий папірець до рук, відчуваєш тепло дитячої душі до батька. Адже лист писаний дитячою рукою молодшого сина Кривинюків – Василька.

Меморіальні реліквії родини Драгоманових-Косачів – це свідки Лесиноного життя, життя її славетної родини.

Завершує меморіальну частину будинку кімната, добудована 1903 року винокуром поміщика Б. С. Мезенцева Вейкером, який придбав цей дім. Нині тут літературна частина експозиції, яка представляє життєвий і творчий шлях Лесі Українки.

Проходили роки, святкувалися ювілеї. Проводилися літературні зустрічі з рідними, знайомими і близькими родини Косачів, з лесезнавцями, письменниками, творчою молоддю краю. Нагороджувалися фонди музею, відкривалися нові сторінки життя і діяльності Лесі Українки, вшановувалася пам'ять поетеси. Виникла необхідність створення відділу вшанування її пам'яті. Рішенням Новоград-Волинської міської ради народних депутатів від 6 березня 1975 року № 99 завдяки голові Ради Анатолію Андрійовичу Ринці було відведено під музей Лесі Українки частину будинку по вул. К. Маркса, 92. Іншим рішенням, від 3 вересня 1988 року, повністю відселено мешканців з будинку, усі його приміщення передано музеєві. Тут, де колись проживали господарі Окружки, сьогодні розміщено експозицію вшанування «Серед живих жива». Вона сполучена перехідною галереєю з будинком, який молоде подружжя Косачів наймало у добродія Окружка.

Хочеться низько вклонитися людям, які службовим обов'язком, душею, особисто доторкнулися до світлої пам'яті нашої Лесі і зробили великий внесок у створення вічного пам'ятника поетеси – музею. Серед них Віктор Іванович Бродовський, Леонід Петрович Вакулєнко, Володимир Іванович Ковальчук, Галина Григорівна Мельник, Аркадій Іванович Рижук, Євгенія Альбертівна Соколовська, Матвій Ілліч Барам, Микола Євгенович Пасічник та інші.

У залах відділу вшанування пам'яті Лесі Українки відтворені сторінки увічнення її життя та багатогранної літературної спадщини: сценічну долю драматичних творів, святкування ювілеїв, зокрема тих, що пов'язані з відвідуванням музею численними шанувальниками таланту. Прихильників творчості письменниці щороку в день народження гостинно вітає Лесина світлиця. Традиційні зустрічі з творчою молоддю називаються «Плеяда паростків Лесиного краю» – у пам'ять зібрань, що в трагічний час імперських

циркулярів і заборон української мови організувала Леся разом із братом Михайлом у Києві, щоб згуртувати авторів для творчого розвитку рідного слова, спрямувати національну культуру на «європеїзм», організувати переклади кращих світових зразків літератури українською мовою.

Ольга Борисова-Сергіїв (1914–2001)

«Плеяди паростків Лесиноного краю» започатковано у 1972 році. Їх відвідують письменники, науковці Києва, Житомира, Львова, Чернівців, Луцька, Вінниці та інших міст України. Серед них Микола Сингаївський, Валентин Грабовський, Олексій Опанасюк, Віктор Кава, Василь Василяшко, Юрій Хорунжий, Любов Дрофань, Іван Драч, Микола Олійник, Юрій Щербак, Ліна Костенко, Петро Гоць, Володимир Яворівський, Борис Олійник та інші.

Серед відвідувачів – дослідники творчості поетеси: Микола Жулинський, Микола Сулима, Лукаш Скупейко, Лариса Мірошниченко, Тетяна Третяченко, Алла Диба, Федір Погребенник, Григорій Сивокінь, Сергій Гальченко, Григорій Штонь, Олександр Рисак, Анатолій Костенко та багато інших. Не обминали Лесину оселю актори, народні артисти Ніна Матвієнко, Галина Яблонська, Раїса Недашківська, Валерія Заклунна, Ада Роговцева, Раїса Кириченко, Петро Громошенко...

Неодноразово був у музеї наш шановний земляк, Голова Верховної Ради України Володимир Михайлович Литвин. Він подарував літературу з історії України та залишив у книзі відгуків такий запис: «Схиляю голову перед святою пам'яттю Українки, яка безмежно любила життя, Полісся, Україну, поетичним словом яскраво змалювала красиву, романтичну, піднесену, зболену і горду душу своїх земляків і свято вірила в їх майбутню щасливу долю».

Від серпня 1987 року, коли врочисто було відкрито пам'ятник Лесі Українці у центрі міста, сюди почали збиратися шанувальники таланту поетеси – не за вказівкою згори, а за покликом власної душі, від любові до рідної культури. Традиції цих зібрань виповнилося 24 роки, вони ведуть початок від днів пам'яті про безсмертну дочку України. Ці дні перетворилися на Міжнародне свято літератури і мистецтва «Лесині джерела». Останніми роками свято розпочинається з музею, де проходять зустрічі з письменниками, науковцями та шанувальниками таланту Лесі Українки.

Свято розпочинається в п'ятницю і триває три дні, за які тисячі людей відвідують музей. Не згасає пам'ять у людських серцях про народну улюбленицю. Їдуть та йдуть до святого Лесиного порогу – як до порогу нашої культури – люди різних професій і політичних поглядів, щоб віддати шану тій, що зростала в тиші наших лісів, що віддала народові свій вічний спів і залишилася для всіх поколінь Незламною, Гордою, Ніжною і Ласкавою.

«Твоя оселя кличе на розмову
Всю Україну і весь творчий світ.
Віки минуть, а люди йтимуть знову,
Щоб осягнуть душі твоєї цвіт».

Леся Герус.

У книзі відгуків залишають слова вдячності за збереження святої оселі, де побачила світ-зорю дочка України. За книгами відгуків, яких нараховується вісім, до 40-річчя створення музею видано книгу «На сповідь до Лесі», куди вміщено відгуки видатних постатей – гостей міста і музею, які свого часу відвідали музей.

«Щасливий день у моєму житті, коли я вдруге відвідав музей – колиську неперевершеної і незабутньої геніальної Лесі.

Доземно вклоняюся всім трударям музею за материнську ласкаву опіку цієї неземної колиски великої Поетеси, Провидиці. Від серця – Борис Олійник, Микола Жулинський».

«Спасибі цьому куточку України, що обезсмертив наш народ Лесею Українкою. Іван Драч».

Проводячи різні масові заходи, музей здобув власний, непростий авторитет. Його невеличкий колектив постійно змінювався, як і повинно бути в житті, але кожний працівник залишав частинку своєї душі музею. Трудяться тут і ветерани. Наукові працівники музею беруть активну участь у конференціях, засіданнях, «Плеядах», науковими повідомленнями, виступами в пресі, радіо. Проводять дослідження і пошуки невідомих сторінок життя і творчості родини Драгоманових-Косачів, Лесі Українки та її оточення.

*Наталія Світозарівна Драгоманова-Бартаї
(фото 1999 року)*

До кожної ювілейної дати видавалися збірники наукових конференцій: «Твоєму йменню вічно пломеніти» (125-ліття Лесі Українки, 1996 рік), «Вічні берегині України» (150-річчя від дня народження Олени Пчілки та 130-річчя Лесі Українки, 2001 рік), «Ї зоря повік буде ясна» (до 135-ліття від дня народження Лесі Українки, 2006 рік), «Феномен Лесі Українки: літературознавчий, лінгвістичний, історіософський, філософський та педагогічний аспекти» (2010 рік).

Музей переживав і кращі, і гірші часи, але в ньому завжди працювали одержимі люди, які багато зробили задля збагачення його фондів, проведення екскурсій, літературних зібрань, зустрічей із цікавими постатями, творчими особистостями та збереження святої Лесиної домівки. Завдяки кропіткій дослідницькій роботі музей мав листування і дружні стосунки з родиною Лесі Українки. Довгий час музей листувався з її сестрами, які проживали за кордоном: Оксаною Петрівною з Чехословаччини, Ізидорою Петрівною зі США, племінниками Юрієм Миколайовичем Косачем та Ольгою Сергіїв зі США. Нині маємо зв'язки з онукою Ізидори Борисової Ольгою Олександрівною Петровою, яка також проживає у США, та племінницею Лесі Українки з Будапешта Наталією Драгомановою-Бартаї. Є в музеї листи Аріадни Драгоманової з Бразилії, Аріадни Труш, Євгенії Мільської, Ірини Стешенко, Олени Кушти та інших родичів Лесі Українки, від родини Кривинюків, яка нині проживає у Єкатеринбурзі (Росія).

«Листи так довго ідуть, хто зна впору чи не впору прийдуть, в якому настрою хто буде їх читати», – писала Леся Українка. Листи Косачів зберігаються в музеї як документи, як частина історії родини, як відкрита сповідь. Вони стають надбанням широкого кола шанувальників та джерелом дослідження життя і творчості родини Драгоманових-Косачів. Вони – частинка історії літератури, мистецтва, науки.

Листується нині музей з Оленою Павлівною Куштою з Чернівців – троюрідною сестрою Ольги Сергіїв з Борисових. Вона неодноразово приїжджає на свято «Лесині джерела», бере участь у «Плеяді паростків Лесиного краю» і завжди залишає пам'ять про приїзд – дарунки, спогади. Великий внесок у поповнення музейних фондів реліквіями сім'ї Косачів належить Єлизаветі Іванівні Листовській-Кізуб та її чоловікові Костянтину Кізубу. У свій час подружжя мали тісні дружні стосунки з двоюрідною сестрою Лесі Українки Ніною Олександрівною Альбертус, яка в 50-ті роки проживала у Житомирі. Залишаючи місто, Ніна Олександрівна принесла речі сім'ї Косачів – картину «Волинська хата», книги, розписану таріль, молочник, портрет

Адама Міцкевича, дерев'яну шкатулку для листів, порцеляновий соусник, статуетки, жіноче портмоне, яке належало Ізидорі Петрівні, та інші речі. Зробила вона це в пам'ять про дружбу з сім'єю Листовських-Кізубів. Усі ці речі є «свідками» життя Лесиної родини.

З року в рік, від свята до свята заходи музею були насиченими. Так, було запроваджено нову форму роботи – «Ніч у музеї». Увага глядачів під час проведення цього заходу була прикута до символічного одухотвореного образу душі поетеси зі свічкою в руках. Із щемом у серці глядачі слухали голос Олесе Гончара та спогади про відвідування музею Наталії Драгоманової-Бартаї, Ольги Петрової.

*Зустріч Миколи Жулинського
у літературно-меморіальному музеї Лесі Українки*

Ще однією новою формою роботи музею стало «Свято будинку», приурочене першому помешканню родини Косачів. Цей будинок – родинне гніздечко, де поселився Петро Антонович Косач, куди привіз молоду дружину Ольгу, де «у цій першій оселі нашій на Корецькій вулиці уродився якраз через рік, у липні 1869 року дорогий незабутній наш син Михайло», – згадувала Ольга Петрівна.

Установлювалися зв'язки з письменниками, діячами науки. У фондах музею зберігаються листи від Олеса Гончара, Євгена Шаблювського, Мирослава Мороза, Юрія Щербака, Миколи Варварцева, Миколи Сингаївського, Петра Гоця, Лариси Мірошніченко, Миколи Жулинського, Алли Диви та діаспори зі США, Канади, Італії, Австралії.

Особливо зріс авторитет музею завдяки святкуванню днів народження поетеси та участі в Міжнародному святі літератури і мистецтв «Лесині джерела». Ці свята на батьківщині Лесі Українки є візитною карткою. Багато завдань стоїть перед колективом музею в ці дні: ремонт, підготовка музейної експозиції, сувенірної продукції та багато іншої господарсько-адміністративної роботи. Але все робиться з душею і любов'ю.

Відсвяткували 45-ту річницю створення музею. Майже півстоліття функціонує він на рідній Лесиній землі – у Новограді-Волинському, у її рідній оселі, про яку так чудово написав Петро Гоць:

«Мила, свята, біла хата!
Вікна, як очі в світі...
Як ти дала нам багато!
В душі – довіку світи!»

І дійсно, скільки доброго, вічного, розумного дала ця оселя відвідувачам за 45 років. Адже музей відвідало 749 203 особи та проведено 12 140 екскурсій. Фонди налічують біля 3 тисяч одиниць зберігання.

Не заростає народна стежина до Лесиної святої оселі, до її дорогих і вічних порогів. Не згасає пам'ять у людських серцях про народну улюбленицю. Ідуть до її коліски селяни й робітники, школярі і вчителі, вчені і студенти, люди з різних куточків світу, різних професій і політичних поглядів – усі, кому дороге ім'я Лесі Українки, чиє ім'я у віки майбутні йти повинне.

«Ідіть до Лесі – не лише у свято,
Йдіть просто так – без пишностей й прикрас,
Ідіть до неї – в Бога днів багато,
Вона завжди чекатиме на вас».